Paul Csavdari

Decalogul conține porunci iudaice

Poruncile Decalogului: între istorie și universalitate

Când citim cele Zece Porunci, apare rapid o întrebare esențială:

- „Sunt acestea porunci cosmice, valabile pentru toți oamenii din toate timpurile, sau sunt porunci istorice, legate de un anumit popor și un anumit context?”

Răspunsul, dacă îl căutăm cu atenție în text și în istorie, e surprinzător și ne obligă să ne uităm cu ochi noi la ce înseamnă de fapt Decalogul.

Poruncile despre „să nu” sunt doar o limită pusă abuzului

Primul lucru pe care îl observăm în Decalog e că poruncile sunt formulate negativ:

- „Să nu ucizi”,
- „Să nu furi”,
- „Să nu poftești”…

Aceste „nu”-uri definesc un minim moral, un prag de jos. Nu vorbim de iubire (care e fără limite superioare), ci de un minim de respect – un „gard” care să oprească abuzul. E vorba de a pune capăt exploatării celuilalt: „să nu-l ucizi”, „să nu-l minți”, „să nu-l folosești ca pe un bun”. Acesta e firul roșu al poruncilor: **respectul**, nu iubirea.

Această idee devine clară când ne uităm la porunca a 4-a (Sabatul) și la porunca a 10-a (pofta după lucrurile altuia).

Sabatul nu e doar un cadou, ci e și o barieră: „să nu lucrezi”, „nici tu, nici fiul tău, nici robul tău, nici animalele tale…”. La fel, porunca a 10-a: „să nu poftești… soția aproapelui tău, robul său, roaba sa, boul său…”.

E o recunoaștere clară a faptului că acele persoane (sau animale) erau atunci tratate ca proprietate. Deci aceste porunci nu vin dintr-o viziune „cosmică” despre ființa umană, ci dintr-o realitate socială concretă: „Așa era atunci – și Dumnezeu a pus limite.”

Poruncile și legitimizarea robiei?

Unii spun:

- „Dacă poruncile sunt universale, înseamnă că robia e un principiu cosmic”.

Dar textul e clar: porunca a 10-a include robul și roaba ca „bunuri” ale stăpânului. Robia nu poate fi un adevăr cosmic – nu poate fi voia lui Dumnezeu pentru toate veacurile.

Mai degrabă e o dovadă că poruncile Decalogului sunt adaptate la o lume în care sclavia era un fapt. Dumnezeu nu a „aprobat” robia ca valoare eternă când a mentionat-o în Decalog – ci i-a pus limite clare: „nici robul tău să nu muncească în Sabat.”

Aici nu e vorba de „dreptul stăpânului”, ci de dreptul la odihnă al celui mai slab, al robului.

Decalogul – un contract istoric, nu un principiu cosmic

Decalogul începe cu o referință clar istorică: „Eu sunt Domnul care te-a scos din casa robiei, din Egipt.” Asta arată că poruncile sunt parte dintr-un legământ istoric – un „contract” între Dumnezeu și poporul scos din robie. E vorba de Israel, nu de toată umanitatea. Ele au sensul lor etern (respectul e valabil oricând), dar forma lor e istorică, adaptată la un popor anume.

De exemplu, porunca a 4-a cu Sabatul e legată direct de amintirea eliberării din Egipt – „Adu-ți aminte că ai fost rob…”. Deci Sabatul ca poruncă e legat de istoria poporului evreu.

Dar Sabatul ca „dar cosmic” (ziua a șaptea a creației) e dincolo de Israel.

De aceea, e important să vedem diferența: porunca din Decalog e pentru Israel, Sabatul cosmic e pentru toată creația. Sunt două planuri diferite, dar adesea confundate.

Moise și varianta lui despre porunci

Un alt punct esențial este legat direct de Moise:

- *„Isus a spus: Din pricina împietririi inimii voastre a dat Moise această poruncă…”*

Aici se vede clar: nu tot ce e scris în Legea lui Moise e voia finală a lui Dumnezeu. Unele porunci, cum e cea cu „scrisoarea de despărțire”, sunt concesii pentru realități dure (cum era abuzul bărbaților față de soțiile lor).

Isus a dus lucrurile înapoi la Eden – la „ceea ce a fost de la început”. Deci, chiar dacă poruncile lui Moise au fost „date de Dumnezeu” în sensul legământului, ele nu sunt „cosmice” – sunt o adaptare la „inima de piatră” a oamenilor.

Aceeași idee se vede și la poruncile despre „rob” sau „străinul din casa ta”. Ele sunt un pas înainte față de cultura de atunci, dar nu sunt „adevărul final” al lui Dumnezeu.

Isus arată un drum mai bun: iubirea, nu doar respectul. „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuți” nu e o poruncă a Decalogului – dar e rezumatul întregii Legi, spunea El. Deci idealul nu e „să nu-l ucizi pe celălalt” – ci „să-l iubești ca pe tine”.

Respectul din Decalog este doar firul roșu, nu finalul

Dacă ne uităm atent, vedem că toate poruncile Decalogului au un numitor comun: respectul.

Să nu ucizi – pentru că celălalt e viu și are demnitate.

Să nu furi – pentru că celălalt are dreptul la ce e al lui.

Să nu-l forțezi să muncească non-stop – pentru că și el e creat de Dumnezeu.

Dar respectul e doar începutul. Isus a arătat că iubirea e mai mare decât respectul. Decalogul e un minim, o limită – dar idealul e „fără limite”.

Decalogul și... „de la început n-a fost așa”

Un alt punct major e comparația între Decalog și realitatea "de la început".

"La început", nu există nici sclavie, nici posesiune a soției ca „bun”. A fost egalitate și demnitate. Deci poruncile cu „soția ta, robul tău” nu sunt parte a creației – ci sunt parte a lumii în care binele și răul coexistă.

De aceea, când Isus zice „la început n-a fost așa”, El respinge tocmai ideea de a face din Legea lui Moise ori din Decalog un cod moral absolut. Isus ne cheamă la ceea ce a fost „la început” – iubire și parteneriat, nu stăpânire.

Concluzie: Decalogul e valoros, dar nu e idealul

Poruncile Decalogului sunt importante – sunt un minimum moral care limitează violența și abuzul. Dar ele sunt legate de un context istoric: Israelul scos din robie. Forma lor nu e „cosmică” – nu e eternă în fiecare detaliu. Isus arată că idealul e mult mai sus: iubirea.

- *„În aceste două porunci se cuprind toată Legea și Proorocii.”*

Deci poruncile sunt o oglindă: ne arată cât de departe suntem de iubire – dar nu sunt iubirea însăși.

A recunoaște asta nu e „a arunca Legea” – ci a o înțelege la adevărata ei valoare.

Poruncile sunt bune – dar iubirea e și mai bună. În asta constă chemarea lui Isus: să trăim nu doar respectul, ci și iubirea. Să nu rămânem la „să nu…” – ci să ajungem la „să iubești ca pe tine însuți”.